

Олександр БРЯНЦЕВ,
orcid.org/0000-0002-9220-0653

викладач кафедри дизайну
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) albrypaper@gmail.com

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ З ПАПЕРОВОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

У контексті законодавства України про освіту та стандартів вищої освіти для спеціальності 022 «Дизайн», досліджується розуміння професійних компетентностей, необхідних для майбутніх дизайнерів. Закон України «Про освіту» визначає цілі вищої освіти та компетентності, необхідні для діяльності у певній галузі. Однак, затверджений стандарт вищої освіти для дизайну має інтегральні, загальні та спеціальні компетентності для випускників. Це викликає питання щодо відповідності цих компетентностей структурі професійної компетентності майбутніх дизайнерів з паперової інженерії. В статті відображає погляди науковців на професійну компетентність у контексті дизайну. Професійна компетентність розглядається як здатність застосовувати знання та навички у практичній діяльності, як інтегративна якість особистості, що включає готовність до виконання професійних обов'язків, а також як результат навчання та соціальної адаптації до нових умов. Багатовимірний підхід до розуміння професійної компетентності свідчить про складність цього поняття та його значення у процесі підготовки майбутніх дизайнерів. Враховуючи дослідження відомих науковців у цій області, було сформовано компетентнісну схему особи, яка відображає зв'язок і місце професійних компетентностей. Ця схема включає інтегральну компетентність, що складається з загальних та спеціальних компетентностей. Загальні компетентності охоплюють комунікативні та наукові навички, які є важливими для будь-якої професійної діяльності. Спеціальні компетентності включають професійні та творчі мистецькі навички, необхідні для успішної діяльності в певній галузі. На основі цієї компетентнісної схеми було розроблено профіль компетентностей для майбутніх дизайнерів паперової інженерії. Цей профіль включає технічні навички, творчість, естетичне сприйняття, навички вирішення проблем, комунікаційні навички, знання ринкових тенденцій та етичну поведінку. Ці компетентності є ключовими для успішної кар'єри в галузі дизайну паперу.

Ключові слова: професійні компетентності, дизайнери паперової інженерії, схема компетенцій.

Oleksandr BRIANTSEV,
orcid.org/0000-0002-9220-0653

Lecturer at the Department of Design
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine) albrypaper@gmail.com

ESSENCE AND STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE DESIGNERS IN PAPER ENGINEERING

In the context of Ukrainian legislation on education and higher education standards for the specialty 022 Design, the understanding of professional competencies required for future designers is explored. The Law of Ukraine "On Education" defines the goals of higher education and the competencies required to work in a particular field. However, the approved higher education standard for design has integral, general, and special competencies for graduates. This raises questions about the relevance of these competencies to the structure of the professional competence of future paper engineering designers. The article reflects the views of scientists on professional competence in the context of design. Professional competence is considered the ability to apply knowledge and skills in practical activities as an integrative quality of a personality, including readiness to perform professional duties, as well as the result of learning and social adaptation to new conditions. A multidimensional approach to understanding professional competence demonstrates the complexity of this concept and its importance in the process of training future designers. Taking into account the research of well-known scientists in this field, a competency scheme for a person was formed, which reflects the relationship and place of professional competencies. This scheme includes an integral competence consisting of general and special competences. General competencies cover communication and scientific skills that are essential for any professional activity. Specialized competencies include professional and creative artistic skills necessary for successful activity in a particular field. Based on this competency framework, a competency profile for future paper engineering designers was developed. This profile includes technical skills, creativity, aesthetic perception, problem-solving skills, communication skills, knowledge of market trends, and ethical behavior. These competencies are key to a successful career in paper design.

Key words: professional competencies, paper engineering designers, competency scheme.

Постановка проблеми. У Законі України «Про освіту» (стаття 17. Вища освіта п. 1.) зазначено, що «метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань». Стаття визначає чотири групи компетентностей, що формують професійну особу. У Стандарті вищої освіти з підготовки бакалаврів спеціальності 022 «Дизайн», затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки України 13.12.2018 р. № 1391, в п. 4 «Перелік компетентностей випускника» (особи), зазначено інтегральну компетентність та перелік загальних компетентностей і перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що викликає питання розуміння «професійних компетентностей», визначених Законом України «Про освіту» стосовно Стандарту вищої освіти з підготовки бакалаврів спеціальності 022 «Дизайн», з одного боку, і сутності, місця і структури професійної компетентності майбутніх дизайнерів з паперової інженерії – з іншого боку.

Аналіз досліджень. Наукові розвідки щодо зрозуміння «професійна компетентність» виявили такі міркування науковців.

Розглядаючи групи компетентностей, О. Цільмак (Цільмак, 2009) визначає професійну компетентність як «здатність особистості високоефективно застосовувати сукупність набутих знань, умінь та навичок у практичній професійній діяльності», в рамках якої розглядає творчу компетентність як здатність особистості вирішувати різноманітні завдання нетрадиційним шляхом (у мистецькій діяльності – створення творів мистецтва, у науковій і технічній – новітніх інноваційних технологій). Окремо мистецькі компетентності як здатність до вільного оперування мистецькими знаннями, проведення художніх паралелей між стильовими напрямками, жанрами, видами мистецтв; відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення.

Цяо Джи (Цяо, 2017: 22) визначає мистецьку компетентність як комплексне утворення в результаті опанування різних видів мистецтва; її зміст охоплює компетентності особистості у різних видах мистецької діяльності. Оскільки засоби різних мистецтв у культурних практиках можуть комплексно поєднуватися і утворювати нові форми художньо-образного висловлювання. Поняття мистецької компетентності охоплює готовність людини мобільно реагувати на такі зміни.

Науковиця Т. Мала (Мала, 2013: 103) дійшла висновку, що професійна компетентність – це

інтегративна якість особистості, яка включає в себе готовність і здатність людини до здійснення професійної діяльності на основі наявних знань, умінь, навичок і професійно особистісних якостей.

З. Бакум та Л. Саприкіна (Бакум, 2011) визначають професійну компетентність дизайнера як інтегративну якість (властивість) особистості, що дозволяє результативно здійснювати професійну діяльність і творчо самореалізуватися в професії. Згідно зі специфікою професійної дизайнерської діяльності це цілісний стан особистості, який виражає якісні характеристики (набір професійних і мистецьких здібностей та набір загальних здібностей її свідомості, стиль мислення, проєктну культуру й громадянську позицію).

Професійну компетентність майбутніх бакалаврів дизайну В. Горянський (Горянський, 2020: 60) визначає як складну багаторівневу характеристику особистості фахівця мистецької спеціальності, яка містить відповідні знання, уміння, навички, професійно-особистісні якості й мотивацію до мистецько-професійної діяльності, сформовані на основі застосування візуальних мистецтв.

І. Артемьева (Артемьева, 2021: 19) у дослідженні про використання компетентнісного підходу в процесі професійної освіти дизайнера, приходить до висновку формування компетентності як інтегративного утворення особистості, яке є результатом набуття компетенції, де відбиваються сфери професійної діяльності дизайнера, володіння якими необхідні фахівцеві для ефективного виконання власних професійних обов'язків.

О. Антонова (Антонова, 2011) в результаті категоріального аналізу трактувань багатьма дослідниками доходить висновку, що «професійна компетентність» – це ознака володіння певним набором компетенції відповідної галузі (сукупності знань, умінь і навичок, набутих упродовж навчання) необхідних для виконання певного виду професійної діяльності.

В контексті розвитку формування професійної компетентності молодого фахівця дизайну Л. Оружа (Оружа, 2011: 121) робить акцент на соціальній та професійній адаптації до новостворених умов, особливо, якщо майбутні дизайнери потребують прояву творчих якостей. Розкривається методологічний «трикутник», який дозволяє визначити принципи формування професійної компетентності майбутнього фахівця з дизайну, взаємопов'язані з вивченням мистецтва, художнім розвитком і культурою особистості. А. В. Тименко (Тименко, 2011: 150) вважає, що формування професійної компетентності впливає з трьох основних функцій сучасного дизайну:

комунікативно-естетичної, соціально-культурної і утилітарно-споживчої, а не через методологічний трикутник, зумовлений художнім розвитком, художньою культурою і мистецтвом, що характерне для мистецьких закладів вищої освіти.

А. Шевченко (Шевченко, 2017) вважає доцільним в основу спеціалізованих компетентностей закладати профільні компетентності дизайнерів. Формування спеціалізованих компетентностей є важливою передумовою й показником готовності до професійної діяльності, що створює замкнений цикл освітньо-професійної діяльності.

В. Орлов (Орлов, 2017) трактує професійну компетентність як готовність до самореалізації, через досягнення певного рівня професійної майстерності, оволодіння організаційними і лідерськими якостями.

Полишаючи роз'яснення науковців, в рекомендаціях до розроблення стандартів вищої освіти (затверджено Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. № 600) визначено: інтегральну компетентність рівня освіти («*узугальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності*»); загальні компетентності («*що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку*») та спеціальні (фахові, предметні) компетентності («*що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю*»).

Спираючись на дослідження вище зазначених науковців та рекомендації до розробки стандартів можна сформувати компетентнісну схему особи, що демонструє зв'язок і місце професійних компетентностей.

Компетентнісна схема особи

Компетентнісна схема особи демонструє інтегральну компетентність, яка складається з двох блоків: загальних і спеціальних компетентностей.

Блок загальних компетентностей містить: загальні компетентності (визначають комунікативну, з певними поглядами та світобаченням особу) та наукові компетентності (характеризує особу, як здатну виконувати певні дії з інформацією: досліджувати, аналізувати, порівнювати, описувати, впроваджувати тощо), цей блок надає певні компетентності, які характерні для всіх спеціальностей в галузі освіти.

Блок спеціальних компетентностей надає особі змогу бачити себе в певній професії, здобуваючи відповідний рівень. Професійні компетентності (визначають особу, здатну професійно діяти: володіти знаннями відповідної професії, виконувати певні маніпуляції, застосовувати технології) і творчі мистецькі компетентності (визначають особу я ту, яка може створювати нове нетрадиційними способами).

Наукові розвідки щодо формування професійної компетентності дизайнерів у паперовій інженерії показало стан недостатнього дослідження питання, оскільки, з одного боку, власне «паперова інженерія» є молодим категоріальним новоутворенням, а, з іншого боку, за останні 10 років на українському науковому просторі досліджувалися такі питання: творчих здібностей при вивченні техніки квілінгу (Олійник, 2019); особливостей завдань з паперопластики для спеціалізації «Графічний дизайн» та технічні, образотворчі та методологічні особливості паперу як основного формотворчого матеріалу в дизайнерському проектуванні (Тихонюк, 2015); сучасним тенденціям розвитку способів та засобів вирішення об'єктів графічного дизайну методами паперопластики (Васильківська, 2017); закономірностям формування та розвитку паперової пластики в світі (Мисак, 2015); розвиток паперового виробництва: культурно-історичний аспект (Мисак, 2016); методиці та технологічному процесу виготовлення з використанням технічних засобів «паперової пластики» виробів дизайнерського спрямування (Пригодій, 2007); українській паперовій творчості (Косицька, 2009).

А тому сутність і структура професійної компетентності майбутніх дизайнерів з паперової інженерії охоплює багатогранний набір навичок, знань і якостей, необхідних для досягнення успіху в цій галузі. Ця компетентність передбачає як теоретичне розуміння, так і практичне застосування в галузі інженерії та дизайну паперу.

1. *Технічні навички.* Майбутні дизайнери повинні набути всебічного розуміння властивостей паперу, виробничих процесів і технологій друку. Вони повинні вміти користуватися дизайнерським

програмним забезпеченням і бути знайомими з різними інструментами та обладнанням, що використовуються в паперовій інженерії.

2. *Творчість та інновації.* Професійна компетентність у галузі інженерії паперу вимагає креативності та здатності до інновацій. Дизайнери повинні бути здатними генерувати оригінальні ідеї, розробляти концепції дизайну та експериментувати з новими техніками, щоб розширювати межі традиційних рішень на основі паперу.

3. *Естетичне сприйняття.* Дизайнери повинні володіти гострим естетичним чуттям і бути уважними до деталей. Вони повинні вміти створювати візуально привабливі композиції, гармонійно поєднувати кольори та текстури, а також ефективно використовувати типографіку та графічні елементи для передачі повідомлень.

4. *Навички вирішення проблем.* Компетентні дизайнери повинні вміти вирішувати проблеми, здатні вирішувати виклики, що виникають під час проектування та виробництва. Це включає усунення технічних неполадок, вирішення конфліктів у дизайні та адаптацію до мінливих вимог проекту.

5. *Комунікація та співпраця.* Ефективні комунікаційні навички мають вирішальне значення для того, щоб дизайнери могли формулювати свої ідеї, співпрацювати з клієнтами, колегами та зацікавленими сторонами, а також втілювати концептуальні дизайни в реальні продукти. Вони повинні вміти

впевнено презентувати свою роботу та отримувати конструктивний зворотній зв'язок.

6. *Знання ринкових тенденцій та вподобань аудиторії.* Дизайнери повинні бути в курсі сучасних тенденцій у паперовій індустрії, вимог ринку та вподобань споживачів. Розуміння цільової аудиторії та адаптація дизайну до її потреб і очікувань є запорукою успіху.

7. *Етична та професійна поведінка.* Професійна компетентність також передбачає дотримання етичних стандартів і доброчесність у всіх аспектах дизайнерської роботи. Дизайнери повинні враховувати авторське право іншого дизайнера, дотримуватися термінів і бюджету проекту та ставити на перше місце задоволення потреб клієнта, зберігаючи при цьому найвищий рівень професіоналізму.

Отже, у якості висновків, підсумовуючи досвід науковців та нормативні положення, можна сказати, що «професійну компетентність» потрібно вважати набором професійних компетентностей, які дозволяють особі професійно та/або фахово діяти завдяки поєднанню знань, набуття досвіду та навичок, оволодіння способами професійного існування. Суть професійної компетентності майбутніх дизайнерів з паперової інженерії полягає в їхній здатності інтегрувати технічні знання з творчим баченням, навичками вирішення проблем, ефективною комунікацією та етичною поведінкою для створення інноваційних та результативних дизайнерських паперових рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Є., Маслак Л. П. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 81–109.
2. Артемьева І. Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутнього фахівця в галузі дизайну. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80. Т. 1. С. 16–21.
3. Васильківська О. Роль паперопластики у вирішенні проектних задач графічного дизайну. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2017. № 1. С. 11–16.
4. Бакум З. Професійна компетентність і професійна компетенція в контексті підготовки майбутніх дизайнерів. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. Кривий Ріг : КДПУ, 2011. Вип. 33. С. 15–21.
5. Горянський В. Умови формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів дизайну в процесі вивчення художньо-графічних дисциплін засобами візуальних мистецтв. Педагогічні науки : реалії та перспективи 2020. Вип. 75. Т. 1. С. 58–61.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.04.2024)
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 17.04.2024)
8. Косицька З. Українські витинанки кінця XIX–початку XXI ст.: проблеми вивчення, еволюція стилістики. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. 2023. № 11. С. 95–108.
9. Мала Т. Професійна компетентність, як ключове поняття в процесі підготовки майбутніх фахівців з книжкового дизайну. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. 2013. № 10. ч. 2. С. 97–105.
10. Міжнародний класифікатор професій. URL: <https://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf> (дата звернення: 17.04.2024).
11. Мисак М. Особливості історії розвитку паперової пластики. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2015. № 4. С. 93–97.
12. Мисак М. Розвиток паперового виробництва : культурно-історичний аспект. Вісник ЛНАМ. 2016. № 28. С. 239–251.

13. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf> (дата звернення: 17.04.2024).
14. Орлов В. Інтеграційний підхід до формування і розвитку професійної компетентності та кар'єрних орієнтацій майбутніх дизайнерів. Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика. Digital Library NAES of Ukraine. 2017. С. 277–282. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707231/> (дата звернення: 17.04.2024).
15. Оружа Л. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців з дизайну. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2011. Вип. 26. С. 119–122.
16. Освітні програми. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/osvitni-programi/> (дата звернення: 17.04.2024).
17. Пригодін М. Д. Курс «Паперова пластика» в навчальних закладах освіти дизайнерського спрямування. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2007. № 1. С. 60–65.
18. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 17.04.2024).
19. Тименко В. Підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 26. 2011. С. 148–151.
20. Тихонюк О. Папір як формотворчий матеріал в проектній діяльності студентів кафедри графічного дизайну. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2013. № 3. С. 39–41.
21. Цільмак О. Складові структури компетентностей. Наука і освіта. 2009. № 1. С. 128–135. dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13993
22. Цжи Ц. Етномистецька компетентність особистості: зміст і структура феномену. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 22 (27). ч. 2. С. 20–24. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18860> (дата звернення: 17.04.2024).
23. Шевченко А. Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни). Київ, 2017. 346 с. <https://enpuir.npu.edu.ua/123456789/41269>

REFERENCES

1. Antonova O., Maslak L. (2011) *Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid* [Professional teacher education: a competency-based approach]: monograph. Zhytomyr: Zhytomyr Ivan Franko State University Publishing House. 81–109. [in Ukrainian].
2. Artemieva I. S. (2021) *Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v profesiinii pidhotovtsi maibutnoho fakhivtsia v haluzi dyzainu*. [Implementation of a competence-based approach in the professional training of a future specialist in the field of design] Scientific journal of the Dragomanov National Pedagogical University. Series 5. Pedagogical Sciences: Realities and Prospects: coll. of science papers, 80. 1. 16–21. [in Ukrainian].
3. Vasylykivska O. I. (2017) *Rol paperoplastyky u vyrishenni proektnykh zadach hrafichnoho dyzainu*. [The role of paper plastics in solving design problems of graphic design] Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science papers, 1. 11–16. [in Ukrainian].
4. Bakum Z. P. (2011) *Profesiina kompetentnist i profesiina kompetentsiia v konteksti pidhotovky maibutnikh dyzaineriv*. [Professional competence and professional competence in the context of training future designers] Pedagogy of higher and secondary schools: a collection of scientific works: coll. of science papers, 33. 15–21. [in Ukrainian].
5. Horiatskyi V. V. (2020) *Umovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv dyzainu v protsesi vyvchennia khudozhno-hrafichnykh dystsyplin zasobamy vizualnykh mystetstv*. [Conditions for the formation of professional competence of future bachelors of design in the process of studying artistic and graphic disciplines by means of visual arts] Pedagogical Sciences: Realities and Prospects: coll. of science papers, 75. 1. 58–61. [in Ukrainian].
6. Pro osvitu. [On education] Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (accessed on 17.04.2024) [in Ukrainian].
7. Pro vyshchu osvitu. [On higher education] Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed April 17, 2024). [in Ukrainian].
8. Kosytska Z. (2023) *Ukrainski vytynanky kintsia XIX–pochatku XXI st.: problemy vyvchennia, evoliutsiia stylistyky*. [Ukrainian vytynanky of the late nineteenth and early twenty-first centuries: problems of study, evolution of style] Studia Ucrainica Varsoviensia: coll. of science papers, 11. 95–108. [in Ukrainian].
9. Mala T. V. (2013) *Profesiina kompetentnist, yak kliuchove poniattia v protsesi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z knyzhkovoho dyzainu*. [Professional competence as a key concept in the process of training future specialists in book design] Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University: Pedagogical Sciences: coll. of science papers, 10/2. 97–105. [in Ukrainian].
10. International Classification of Occupations. URL: <https://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/docs/resol08.pdf> (accessed April 17, 2024).
11. Mysak M. (2015) *Osoblyvosti istorii rozvytku paperovoi plastyky*. [Features of the history of paper plastics development] Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science papers, 4. 93–97. [in Ukrainian].
12. Mysak M. (2016) *Rozvytok paperovoho vyrobnytstva: kulturno-istorychnyi aspekt*. [Development of paper production: cultural and historical aspect. Bulletin of LNAM: coll. of science papers, 28. 239–251. [in Ukrainian].

13. Metodichni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoi osvity [Guidelines for the development of higher education standards.] URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/proekty%20standartiv%20vishcha%20osvita/1648.pdf> (accessed April 17, 2024). [in Ukrainian].
14. Orlov V. F. (2017) Intehratsiyni pidkhid do formuvannia i rozvytku profesiinoi kompetentnosti ta kariernykh oriientsii maibutnikh dyzaineriv. [Integration approach to the formation and development of professional competence and career orientations of future designers] Professional education in the context of integration processes: theory and practice: coll. of science papers, 277–282. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707231/> (accessed April 17, 2024). [in Ukrainian].
15. Oruzha L. V. (2011) Rozvytok profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu. [Development of professional competence of future design specialists] Scientific journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects: coll. of science papers, 26. 119–122. [in Ukrainian].
16. Osvitni prohramy. [Educational programs] State Service of Education Quality of Ukraine. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/osvitni-programi/> (data zvernennia: 17.04.2024). [in Ukrainian].
17. Pryhodin M. D. (2007) Kurs «Paperova plastyka » v navchalnykh zakladakh osvity dyzainerskoho spriamuvannia. [Course "Paper Plastics" in educational institutions of design direction] Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science papers, 1. 60–65. [in Ukrainian].
18. Slovnyk ukrainskoi movy. Akademichnyi tumachnyi slovnyk. [Dictionary of the Ukrainian language. Academic explanatory dictionary] URL: <http://sum.in.ua> (accessed April 17, 2024). [in Ukrainian].
19. Tymenko V. P. (2011) Pidhotovka maibutnikh dyzaineriv u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Training of future designers in higher education institutions] Scientific Journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects: coll. of science papers, 26. 148–151. [in Ukrainian].
20. Tykhoniuk O. V. (2013) Papir yak formotvorchy material v proektnii diialnosti studentiv kafedry hrafichnoho dyzainu. [Paper as a formative material in the design activity of students of the Department of Graphic Design] Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science papers, 3. 39–41. [in Ukrainian].
21. Tsilmak O. M. (2009) Skladovi struktury kompetentnosti. [Components of the structure of competencies] Science and education: coll. of science papers, 1. 128–135. [in Ukrainian].
22. Tszhy Ts. (2017) Etnomystetska kompetentnist osobystosti: zmist i struktura fenomenu. [Ethno-artistic competence of the individual: content and structure of the phenomenon] Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 14: Theory and Methods of Art Education: coll. of science papers, 22/2. 20–24 [in Ukrainian].
23. Shevchenko A. I. (2017) Metodyka navchannia khudozhnoho proektuvannia maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu. [Methods of teaching artistic design to future design professionals]: Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.02 - theory and methods of teaching (technical disciplines). Kyiv, 2017. 346 c. [in Ukrainian].